

HENNY
THIJSSING-BOER

*In de schaduw
van een kind*

Henny Thijssing-Boer

In de schaduw van een kind

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

HOOFDSTUK 1

‘Ik ga naar bed, moeder... Ik ben moe...’ Het kwam er stroef uit, maar zo wás de sfeer sinds haar thuiskomst: stroef en gespannen.

‘Doe maar kindje, je ziet er ook moe uit...’ Wietske Postema blikte haar dochter wat vermanend aan toen ze eraan toevoegde: ‘Probeer morgen nu eens een beetje vrolijk te zijn, Geertje! Gooi over het verleden een schep zand. Dat is het beste, voor ons allemaal...!’

Geertjes stem klonk honend-wrang toen ze antwoordde: ‘Een schép zand, moeder...? U weet net zo goed als ik dat er op heel de wereld geen zand voldoende is om mijn verleden daaronder te kunnen begraven!’

Het verleden waarover Geertje sprak kwelde ook Wietske, maar ondanks dat schoot ze in de lach en zei: ‘Je kunt de dingen ook te lang willen vasthouden en daardoor de boel zwartgallig blijven zien, meidje...! Jij bent net zeventien, de wereld ligt nog aan je voeten!’

‘Voor mijn part had de wereld mogen vergaan...’

Een golf van medelijden overspoelde Wietske toen ze weer eens zag hoe haar dochter nog aldoor onder het gebeurde gebukt ging. In een poging haar wat op te monteren en haar te laten zien dat het leven altijd en ondanks alles weer perspectieven bood, zei ze: ‘Morgenavond krijgen we bezoek, verheug je daar maar op!’

‘Wie...?’ Een woord boordevol achterdocht.

‘Willem en Marie de Groot en... Evert komt mee...!’

Terstond begreep Geertje de reden van dit bezoek. Vader en moeder wilden haar aan Evert de Groot koppelen! Omdat hij een boerenzoon was en enkel door dat feit goed bij haar paste. Een jaar geleden zou Evert niet in aanmerking zijn gekomen. Toen waren zijn bunders lang niet voldoende om bij die van Geertje Postema te passen. Maar in een jaar kan er onnoemelijk veel veranderen...

‘Ik dacht dat wij jou een plezier deden door mensen uit te no-

digen en jou wat afleiding te bezorgen,' haalde Wietske haar dochter uit haar gepeins.

Fel blonken Geertjes groene ogen haar moeder tegen toen ze zei: 'Blijf maar gewoon eerlijk, moeder, en zeg waar het op staat. Jullie willen mij aan Evert koppelen. Omdat hij net als ik ook enig kind is en een boerderij achter zich heeft staan!'

Wietske diende haar dochter van repliek door te weerleggen: 'Omdat Evert, net als jij, ook jong is en vrij. Daarom, Geertje.'

'Ik ben niet vrij...'

'Toe kindje, doe toch niet voortdurend zo stug. Werk liever wat mee! Het is immers jouw geluk dat vader en ik op het oog hebben!'

Geertjes jonge stem daalde tot een nauwelijks verstaanbaar gefluister: 'Jullie hebben mijn geluk... gestolen. Gewoon van de hand gedaan! Dat vergeet ik nooit, moeder, en dat kan ik nog minder vergeven.'

De zucht, die Wietskes gedachten omsloot, was hoorbaar. Dit kind ook, wat hadden Melle en zij daar wat mee te stellen. Als een blad aan een boom was ze veranderd, hun Geertje. Ze was koppig geworden, eigengereid en dwars. Ze was ook zo angstig volwassen geworden... Geertje wilde maar niet begrijpen dat het domweg had moeten gebeuren. Voor haar eigen bestwil. Vóór haar tijdelijk vertrek uit huis was het wichtje zo meegaand en gewillig geweest, achteraf beschouwd leek het alsof ze toen niet begreep wat er gaande was...

Maar nu ze weer thuis was en ze een streep door het verleden konden trekken, proefden Melle en zij voortdurend haar felle verwijt. En dat deed zo zeer. Kinderen opvoeden was het moeilijkste wat je je in je leven voor kon stellen, bedacht Wietske. Als het te laat was besepte je pas dat het eenmalig was, dat je de klok niet terug kon zetten. Toch hadden Melle en zij naar beste weten gehandeld, een beslissing genomen voor Geertje omdat er geen andere keus overbleef. Ze moesten toch aan Geertjes toekomst denken en aan de hoeve. Geertje wilde of kon dit allemaal nog niet begrijpen, maar daar zou ongetwijfeld verandering in komen als ze met Evert de Groot een nieuw leven aanving!

Wietske Postema's hoop was geheel op de toekomst gericht. Evert zou bij machte zijn het verleden te begraven en de toekomst weer licht en zonnig te maken. Dit denken stemde haar gelukkig

en als Geertje nu een beetje meegaander was...

In Wietskes stem lag een zekere dreiging toen ze zei: ‘Morgen is het zaterdag; wat mij betreft kun jij dan doen en laten wat je wilt. Je mag de hele dag met een lang gezicht rondlopen als je morgenavond maar vriendelijk bent. Een beetje opgeruimd, begrepen? Tegen Evert doe je aardig en over het verleden, over dat éne jaar... zwijg jij, net zoals wij daarover zullen zwijgen. Een heel leven lang, begrepen, Geertje?’

‘Wat moet ik allemaal nog méér begrijpen, moeder...?’ In een paar jonge, groene meisjesogen lag het zeer van een vrouw die in haar leven al té veel had meegemaakt. En ze was nog maar net zeventien, Geertje Postema...

Wietske zag dat zeer niet, wellicht wilde ze het ook liever niet zien. Ze zei: ‘Het zou geen kwaad kunnen als jij je neus weer eens in de wind stak, Geertje! Jij bent nog altijd die je bent: Geertje Postema, op dit dorp een begrip! Dank zij vader en mij is iedereen onkundig gehouden en respecteert men jou als voorheen. Profiteer daarvan en wees ons, je ouders, dankbaar inplaats van ons voortdurend je verwijt te laten voelen!’

‘Welterusten, moeder,’ negeerde Geertje haar moeders raad en liet blijken een totaal andere mening te zijn toegedaan.

‘Moet je vader niet ook welterusten wensen? Hij is even naar achteren om de boel te inspecteren voor de nacht, maar hij kan elk moment naar het vooreind komen!’

‘Wenst u vader maar welterusten van me... Ik ben moe.’

Met deze woorden, stug en stroef uitgesproken, wilde Geertje de huiskamer verlaten maar Wietske weerhield haar. ‘Kan er geen nachtzoen meer af, kindje...?’

Met zichtbare tegenzin liep Geertje op haar moeder toe en drukte een vlinderlichte kus op haar voorhoofd. ‘Zo goed...?’

Er blonken tranen in Wietskes ogen toen ze fluisterde: ‘Nee, het is nog lang niet goed maar het kómt allemaal goed, mijn deerntje...! Vertrouw daar maar op!’

Wietske Postema bezat twee dingen die haar dochter volkomen miste: hoop en vertrouwen. Die hielden haar staande; ze keek er de toekomst mee in. Toen ze die avond in bed tegen Melle aan kroop, fluisterde ze: ‘Het komt weer goed, Melle. Het komt allemaal weer goed!’

En Melle Postema, de rijkste boer uit heel de wijde omgeving,

antwoordde zelfverzekerd: ‘Natuurlijk komt het weer goed, vrouw! Dat heb ik aldoor al geweten. We namen destijds de juiste beslissing. Het wicht is nu nog niet zover, maar eens zal ze ons dankbaar wezen!’

‘Dat hoop ik toch zo...’ fluisterde Wietske en voor haar geestesoog verscheen daarbij de boerderij van boer Willem de Groot. Lang niet zo groot als die van hen, maar het wás een boerderij en Evert wás een boerenzoon! Het kwam allemaal weer goed...

Die mening kon Geertje niet delen, nog lang niet. Terwijl haar ouders in de aangrenzende kamer hun oog op de toekomst richtten, drong het verleden zich bij Geertje op. Klaarwakker staarde ze naar de balken zoldering boven haar. Ze zag geen toekomst, geen heden, ze herbeleefde het verleden, waarin Janske de Jong zo’n grote rol had gespeeld. Janske en zij, goed vijftien waren ze toen. Kinderen nog die wisten dat ze verboden dingen deden, maar daarvan de draagwijdte onmogelijk konden bepalen. Ze waren beiden ‘stout’ geweest maar Janske zou nooit worden gestraft. Janske wist niet en zou nooit weten!

Ondanks alles wat er was gebeurd droeg ze Janske geen kwaad hart toe. Omdat ze beiden even ondeugend waren geweest kon Janske niet als dé schuldige worden aangewezen, vond ze. Sinds haar thuiskomst had ze Janske eens heel toevallig in het dorp ontmoet. Janske had haar gegroet en daarbij een beetje verlegen gelachen alsof hij wilde zeggen: Weet je nog...?

Ze had teruggegroet. Een beetje afstandelijk en ze deed net alsof ze zijn stille wenk niet snapte. Maar ze wist het deksels goed. Ze zou het nooit vergeten, haar leven lang niet. Die dag toen Janske, de zoon van de dorps kruidenier, het boodschappenboekje kwam halen, zou ze nooit kunnen vergeten. Ze wist elk woord nog dat er tussen hen beiden gesproken was.

Ze had op het zandpad dat van hun hoeve naar het dorp voerde gewandeld, toen Janske haar van achteren naderde.

‘Er zijn werkpaarden en luxe paarden!’ had Janske gelachen terwijl hij van zijn transportfiets sprong.

‘En zo hoort dat ook!’ had zij gekscherend gedaan. Janske had zijn tong naar haar uitgestoken en ze had gevraagd: ‘Ben je bij ons geweest?’

‘Ja, en jullie zijn mijn minste klant!’

‘Dat moet je tegen mijn moeder zeggen; neemt ze onmiddellijk een andere kruidenier!’

‘Ben je gek, zo bedoel ik het niet!’ schrok Janske zichtbaar waarna hij verduidelijkte: ‘Wat afname betreft en de betaling en zo, zijn jullie juist een van pa’s beste klanten. Hij zou jullie niet graag verliezen, hoor! Ik doelde op de afstand tussen jullie hoeve en het dorp. Daar heb ik een gruwelijke hekel aan. Nu het volop zomer is en mooi weer is het wel te doen, is het zelfs wel een plezierig ritje, maar in de herfst en bij de winterdag foeter ik altijd als pa me opdracht geeft om bij jullie het boekje te gaan halen. En dan, een paar dagen later, moet ik met die zware manden aan het stuur en vaak door weer en wind nog eens diezelfde afstand! Dan heb ik vaak medelijden met mezelf!’

Ze had onverschillig geschokschouderd: ‘Tja, we wonen nu eenmaal een eind buiten het dorp op de ruimte, maar dat is ook nodig als je de vele bunders land van vader ziet,’ en ze had met een brede armzwaai en niet zonder trots Janske op hun bezittingen gewezen.

‘Een zoon van een armzalig kruideniertje en de dochter van een rijke hereboer; het verschil is duidelijk te zien,’ had Janske gelachen. ‘Maar toch konden wij het op de lagere school goed samen vinden. Of niet soms?’

Ze had beamend geknikt en Janske wist zich te herinneren dat hij na schooltijd of zaterdags, als hij eens een keertje niet in de winkel hoefde te helpen, naar hun hoeve kwam om daar met haar, Geertje Postema, te komen spelen.

Dat zij dat ook niet vergeten was liet ze merken door op een zijpad te wijzen dat langs een lap haver liep. ‘Op dat pad hebben wij samen eens gezeten. Het was toen ook zomer en net als nu stond er op die lap land ook haver die bijna rijp was. Jij had verschillende kleuren zilverpapier bij je. We plukten elk een handvol haver en wikkelden om ieder zaadje een stukje gekleurd papier. Het werd een boeket dat nooit verwelkte.’

Janske had gelachen: ‘Als we dat nu weer eens deden, even op dat pad in de berm zitten? We hoeven geen haver te plukken, daarvoor zijn we nu te groot. Enkel wat praten over onze schooltijd?’

‘Mij best, ik heb de tijd!’

‘En ik neem de tijd!’ had Janske overmoedig gedaan.

‘Mooi is het hier, vind je niet?’ zei Janske toen ze op het plekje zaten dat zij gewezen had, ‘en zo stil!’

‘Ik zit hier heel dikwijls. Met een boek of soms zomaar te niks en te dromen.’

‘Jij hebt een lui leventje, Geertje Postema!’

‘Vergis je niet, Janske de Jong! Ik heb dagelijks een boel huiswerk en daar heb ik gruwelijk de pest aan! Ik zou best met jou willen ruilen; werken in plaats van moeten leren!’

‘Is het moeilijk op de hbs?’

‘Als je een beetje hersens hebt niet, maar voor een dom wicht als ik ben, wel. Hartstikke moeilijk zelfs! Ik heb nooit goed kunnen leren. Op de lagere school – dat weet jij vast nog wel – kon ik al haast niet meekomen. Maar ik heet nu eenmaal Geertje Postema en dat betekent dat je naar de hbs gaat ook al steek je er niks op! Ik ben vrij goed in Engels omdat die taal me interesseert, maar dat is dan ook alles!’

‘Toch ben je overgegaan...?’

‘Ja, met de nodige bijlessen!’ Ze had hem olijk aangezien toen ze zei: ‘Ouderavonden of zomaar een bezoek van mijn vader aan mijn leraar doen voor mij wonderen. Ra, ra, hoe kan dat...?’

Dat Janske vlug van begrip was toonde hij door op te merken: ‘Geld is macht.’

Ze zwegen een tijdje tot Janske zei: ‘Ik vind het zo jammer dat onze klas nadat we van school kwamen, uit elkaar groeide omdat dat standsverschil er is.’

‘Verklaar je eens nader!’ had zij hem niet dadelijk begrepen.

Janske zei: ‘Tijdens de schooljaren leek het alsof we allemaal gelijken waren. We speelden samen en jij nam iedereen die dat wilde, mee naar jullie hoeve. Ik ben vaak genoeg bij jullie in de huiskamer geweest, waar je moeder dan een kopje thee voor ons inschonk! Dat was hartstikke fijn en heel gewoon, maar dat veranderde op slag toen we van de lagere school kwamen! Nu word ik in jullie keuken gelaten omdat ik de boodschappen moet brengen, maar reken maar niet dat er mij ooit een kop thee wordt aangeboden! En als ik het boekje kom halen, moet ik aan de zijdeur wachten. Dan mag ik geen voet over de drempel zetten, dat is ongepast!’

‘Je hebt nogal te klagen over ons...’

‘Nee, niet over jullie alleen. Zo is het overal! Dat is het standsverschil waarop ik daarnet doelde. En dat blijf ik jammer vinden.’

Zo hadden ze wat heen en weer gebabbeld. Ze hadden gelachen om dwaze voorvallen uit hun schooltijd, ze waren ook heel ernstig geweest. Kinderlijk ernstig toen ze het er over eens werden dat zij beiden later nooit met elkaar konden trouwen omdat het standsverschil dat belette. Een boerendochter paste niet in een kruidenierswinkeltje en Janske zou niet weten hoe hij een omvangrijk bedrijf als dat van hen zou moeten besturen.

Ze waren het er ook over eens dat dat heel niet erg was want wat het woord liefde inhield, daarmee hielden ze zich nog niet bezig. Met liefde niet, maar wat daar zo heel nauw mee samenhang wel... En dat gebeurde plotseling, zonder woorden, en zonder dat ze het wilden of ervan uitgingen. Zo maar, omdat ze elkaar aanraakten, streelden, steeds feller. Daarna waren ze dodelijk verlegen tegen elkaar geweest en Janske, met een vuurrode kleur, had grappig pogen te doen toen hij zei: ‘Ik moet weer op huis aan. Mijn fiets zal niet weten waar ik blijf.’

Zij was ook opgestaan en terwijl ze haar rok schikte had ze nuchter gezegd: ‘Die had je anders meegesleept het paadje in... Die was getuige...’

Tegenover elkaar hadden ze toen op het paadje gestaan en naar haar gevoel had Janske oud gedaan toen hij zei: ‘We zijn te ver gegaan, Geertje...’

‘Had je eerder moeten bedenken.’

‘Ik dacht helemaal niet... Het kwam zomaar, hè?’

‘Ja...’

‘Dit moet niemand weten,’ zei hij zichtbaar nerveus en bang. ‘Dat zou behoorlijk stom zijn, om het aan de grote klok te hangen...’

‘Blijven we vrienden, Geertje?’

‘We wáren schoolvrienden, Janske,’ had zij, te kattig wellicht, hem gewezen waar zijn plaats was.

‘Je bent duidelijk, Geertje Postema,’ had Janske haar begrepen en toen was hij op zijn transportfiets gestapt en was uit haar leven gereden. Voortaan paste ze wel op dat ze hem niet tegen het lijf liep. Als hij het boekje kwam halen was zij ver van te voren al op haar hoede. Dan was ze in geen velden of wegen te bespeuren. En zo was het ook als Janske een aantal dagen later

de boodschappen kwam bezorgen.

In hun nog kinderlijke onschuld waren ze te ver gegaan, maar hoeveel te ver, dat zou Janske de Jong nooit aan de weet komen. Janske zou nooit kleur hoeven te bekennen, zou nooit worden gestraft. Zij alleen moest boeten en zo wilde ze het ook. De straf die ze kreeg toebedeeld was ongenadig hard, die veranderde niet enkel haar leven maar veel meer nog haarzelf.

Ze was niet meer de Geertje Postema van vroeger. Niet meer die vrolijke, dartele vlinder die meende dat heel het leven een pretje was. In een jaar tijds voelde ze zich vaak oud geworden, heel wijs en dikwijls... levensmoe.

‘Ik ben denk ik zwanger... Ik word niet ongesteld...’ Nooit van haar leven zou ze die woorden, een aantal weken na haar ontmoeting met Janske tegen haar moeder geuit, vergeten.

Moeder schrok niet eens. In plaats daarvan schoot ze in de lach en zei: ‘Ik ben me ervan bewust, deerntje, dat jij ons telkens voor verrassingen kunt plaatsens, maar dit is een lachertje, is onmogelijk, hoor! Een kind dat een kind moet krijgen; dat zou zo vreselijk zijn en daarom kan het niet. Jij bent nog zo jong, dan wil de menstruatie nog weleens wat ongeregeld uitvallen. Wat is dat ook een rare praat om zomaar te zeggen: ik denk dat ik zwanger ben. Je moest je liever schamen om zulke onzin uit te kramen!’

‘Het is geen onzin... Het is echt waar...’

Toen had moeder haar aangezien zoals ze dat nooit eerder had gedaan. Onder die blik had zij zich ineens voelen krimpen, toen had ze zich heel... smerig gevonden...

Toen moeder gesmoord fluisterde: ‘Heb jij dan met... een jongen...? God, kind... zeg in vredesnaam dat dat niet waar is...’ had ze enkel geknikt. Met diep gebogen hoofd.

Toen geloofde moeder haar. Ze vroeg tenminste, met een heel merkwaardige bibber in haar stem: ‘Met wie heb jij...? Spreek, Geertje!’

Vastberaden Janske de Jong buiten spel te laten had ze gefluisterd: ‘Dat weet ik niet...’

‘Heb je dan met meer jongens...?’

‘k Weet niet...’ Hoe dikwijls ze die paar woorden in de weken die volgden, had gefluisterd zou ze nu bij geen benadering meer weten. Ze wist alleen, heel zeker van zichzelf, dat ze Janske moest sparen. Het waarom daarvan vroeg ze zich niet eens af. Janske

had er niks mee nodig, die moest enkel buiten schot worden gehouden. Punt, uit! ‘Hoelang is het geleden dat je ongesteld bent geweest... voor de laatste keer bedoel ik...?’ wilde moeder toen weten.

‘Een week of acht geleden... Ik weet het niet zo precies.’

Moeder had eerst heel erg gefoeterd. Met ingehouden stem, want de meiden behoefden het niet te horen. Daarna, en dat was veel erger, had ze alsmaar geschreid en gesnikt: ‘Wat een schande... wat een schande! Wat moeten we hier mee aan, dit kunnen we niet hebben... Die schande is niet te dragen...’

‘Moet vader dit per se weten, moeder?’ had ze kleintjes gevraagd en later realiseerde ze zich pas hoe dwaas die vraag was. Hij kwam dan ook zuiver voort uit angst voor vaders reactie.

Moeder had haar aangezien alsof ze het in Keulen hoorde donderen en had gefluisterd: ‘Vanzelfsprekend moet je vader dit weten, wat dacht jij dan! Vanavond spreek ik met vader en morgen hoor je wel wat er besproken is. Hoe en wat we hiermee aan moeten.’

Jammer genoeg had moeder niet tot de avond gewacht. Zij lag nog niet in bed, ze zaten in de huiskamer achter de koffie toen moeder opeens begon te huilen. Toen moest vader vanzelfsprekend weten waar die tranen zo plotseling vandaan kwamen en toen snikte moeder: ‘Vraag dat maar aan je dochter... die weet daar alles van! Die weet en doet meer dan wij beiden voor mogelijk hielden, Melle...’

Vader had haar verwonderd aangezien en toen ze zweeg en enkel het hoofd diep boog, zei hij streng: ‘Geertje...!’

Toen had ze dezelfde woorden herhaald: ‘Ik ben zwanger...’

Vaders blik zocht die van moeder en toen die knikte mompelde vader heel raar: ‘Vijftien jaar en dan... zwanger...?’

‘Ik ben al bijna zestien...’

Vader had ook willen weten wie de boosdoener was, maar net als tegen moeder, zei ze tegen hem dat niet te weten. Wat er ook gebeurde, had ze zich heilig voorgenomen, al kreeg ze klappen, ze zou de naam Janske de Jong nooit uitspreken!

In tegenstelling tot moeders gefluister was vader luidkeels gaan tieren. Moeders: ‘Denk om de meiden, Melle...! Ze zijn al zo nieuwsgierig aangelegd... Dit vreselijke mag niet uitlekken, mag niet naar buiten toe...’ deed vaders stem echter ogenblikkelijk

weer dalen tot fluisteren. Vader hield zijn stem in toen hij gesmoord fluisterde: ‘Daar heb jij volkomen gelijk in, vrouw!’ Hij had Geertje aangezien terwijl hij het woord tot moeder richtte toen hij vervolgde: ‘Dit zál niemand aan de weet komen want dat kind wordt níét geboren...! Zo zeker ik Melle Postema ben, zo zeker weet ik dat daar wel iets aan te doen is...!’ Wat klonk die stem dreigend, haast moordlustig. Ze werd toen zo vreselijk bang. Moeder ook, ze sloeg haar hand tenminste vol schrik voor haar mond en fluisterde: ‘Nee Melle... dat gebeurt niet, dat is moord...’

Op dat moment realiseerde zij zich voor het eerst eigenlijk pas dat er iets verschrikkelijks met haar aan de hand was. Ze was in een hysterische huilbui uitgebarsten en vader noch moeder troostte haar.

Vader had haar streng de kamer uitgestuurd: ‘Hou op met dat gejammer...! Ga naar je kamer en vlug een beetje...!’

Ze was al bij de deur toen hij zei: ‘En denk er om dat je hier met geen mens over spreekt, begrepen...! Moeder en ik zullen wel kijken wat er aan te doen is. Eerdaags hoor jij dat wel...’

Er volgden toen dagen waarin ze zich absoluut verloren voelde. De sfeer in het vooreind was ondragelijk; ze mocht niet naar achteren en vader en moeder negeerden haar als was ze lucht. Daar kon ze niet tegen en ze begreep haar ouders niet. In het verleden was ze toch zo dikwijls ondeugend geweest? En al was ze enig kind, verwend was ze nooit. Ze kreeg altijd de straf die ze verdiende en daarbij werd ze noch door vader, noch door moeder ontzien. Maar zo’n straf duurde nooit dagen achtereen en vader en moeder deden nooit zoals nu: ze lieten haar links liggen, net alsof ze hier niet thuishoorde, alsof ze minder was dan de meiden.

Op een woensdagavond, toen de meiden niet thuis waren omdat die op vrijersavond vrij waren en naar het dorp gingen, werd ze door moeder van haar kamer gehaald. ‘Je moet beneden komen. Vader en ik willen met je praten...’

Ze zag dadelijk dat moeder geschreid had. Haar ogen waren vochtig en rood en in haar stem lag een snik. Was het dan allemaal zo erg...? En wat ging er dan nu met haar gebeuren...? Op eens was ze erg bang geworden en had ze gefluisterd: ‘Wat gaat vader met me doen, moeder...?’

Toen had moeder een arm om haar schouder geslagen en had

gesmoord gefluisterd: ‘Kijk niet zo bang en opgeschrikt, deern-
tje... Vader is toch geen boeman! Net als ik heeft vader enkel het
beste met je voor. Vertrouw daar op... Kom, Geertje... Vader
wacht...’

Wat deed dat goed dat moeder opeens weer zo lief deed en
vader was ook niet zo bars, zo op een verre afstand. Toen ze ach-
ter moeder aan de huiskamer binnenkwam wees hij haar een
stoel: ‘Ga eens zitten, mijn deern-... Moeder en ik en nog enkele
andere mensen hebben een oplossing voor jouw probleem
weten te vinden!’ En hij had haar blij aangezien. En terwijl vader
vertelde wat er gebeuren ging, besepte ze dat vader en moeder in
de achter hen liggende dagen niet stil hadden gezeten. De rest be-
greep ze niet zo goed, de helft van hetgeen vader allemaal zei
drong niet tot haar door. Op vaders indringende stem knikte ze
enkel. Wat kon ze anders. Zo zou het wel het beste zijn, zo zou
het wel moeten. Wel naar om zo lang van huis weg te moeten...
naar volslagen vreemden... Waren die mensen aardig...?

Ach, ze was toen nog zo onnozel, ze geloofde elk woord van
vader of moeder. Ze snapte eigenlijk heel niet goed wat er aan de
hand was. Ze besepte enkel dat ze heel dom was geweest en heel
erg ondeugend. Ze moest een jaar het huis uit. Voor straf en
omdat de mensen niks mochten weten. Ze ging naar Bussum,
daar was de natuur volgens moeder wonderlijk mooi. Hoe kon
moeder dat weten? Ze was daar nooit geweest. Moeder was nooit
verder geweest dan de stad Groningen... Geertje ging naar een
nicht van een vroegere vriendin van moeder. Ze mocht de nicht
tante Beppie noemen en haar man oom Sjaak. Dat klonk wel
vriendelijk.

Het waren mensen van vader en moeders leeftijd; dikke veerti-
gers en ze hadden daar in Bussum een schoenenzaak waar enkel
de elite kwam kopen. Goede schoenen en goed duur. Vader ver-
telde dat ze daar zou blijven tot het kindje was geboren. Ze
kwam daar als een nichtje dat flink ziek was geweest en aan
moest sterken. Ze mocht zich niet te veel laten zien. Oom en tante
namen haar de weekeinden, als de zaak gesloten was, wel mee
naar buiten. Het zou haar daar aan niets ontbreken; ze hoefde
niets en mocht alles. Alleen niet de straat op! Daarvoor was ze te
zwak, begreep Geertje wel? Ze begreep het niet, maar ze knikte.
Het was ook allemaal zo onwezenlijk, dat nieuwe leven dat ze

aan moest vangen ver van de hoeve verwijderd. Ze knikte ook maar braaf, toen vader vervolgde: ‘Zondag komt men je halen, maar pas op, Geertje! Hier op het dorp zal men niet beter weten of jij bent naar Engeland om de taal daar terdege te leren! Bij Hollandse mensen, vrienden, en kennissen van ons, logeer jij een jaartje omdat het op school toch niet wil vlotten en daar jij alleen maar goed bent in Engels, grijpen wij die kans aan met de hoop dat je later lerares Engels kunt worden. Het is een aannemelijk verhaal dat erin zal gaan als koek. En daar hoef jij niets aan te doen, dat wordt allemaal voor je geregeld! Ik ga naar je school en praat met het hoofd, ik strooi in het dorp het verhaal persoonlijk rond en het enige dat jij moet doen is... zwijgen! Begrijp je dat...!’

‘Ik ga dus niet echt naar Londen...?’

‘Je gaat naar Bussum, maar voor het oog van het volk ga je naar Londen. Is dat nou zo moeilijk te snappen, kind...?’ was vader ietwat geërgerd uitgevallen. Moeder had hem gesust: ‘Gun haar een beetje tijd, Melle... Het is zo veel opeens allemaal. Ze kan het niet zo vlug bevatten.’

Ze dacht toen nog het wel te begrijpen. Ze vroeg: ‘Ik moet naar Bussum toe om het kindje daar geboren te laten worden? Dat kan hier niet op de hoeve...? Als het geboren is... mag ik dan weerom naar huis komen, moeder...?’

Met een punt van haar schort had moeder haar tranen wegge-wist toen ze zei: ‘Ja... mijn meidje... dan kom je weer naar huis... Ik kijk nu al naar die dag uit...!’

Dan sprak vader weer en zijn woorden zou ze niet licht verge-ten: ‘Jij komt weer naar de hoeve, maar het kind... blijft ginder!’

‘Waarom...’ had ze van vader naar moeder geblikt.

‘Omdat jij met een kind al je kansen zult verspelen, daarom!’ had vader gezegd en ook: ‘En dat kan een vooraanstaand meidje als jij bent, je niet veroorloven. Jij moet aan je toekomst denken en aan de hoeve. Het kind gaat naar zeer gegoede mensen die zelf kinderloos zijn en er dolgraag eentje willen adopteren. Daar wordt allemaal voor gezorgd, dat wordt geregeld! Jij hebt een vreselijke misstap begaan, maar die wordt je door moeder en mij vergeven als jij gewillig meewerkt. Als je belooft te zullen zwij- gen. Een leven lang, Geertje!’

Vader had toen nog veel meer gezegd, maar dat wist ze alle-

maal niet meer. Ze wist alleen dat ze een tijd lang weg moest van huis, maar daarna werd alles weer goed! Dan was die nare spanning hier niet meer in huis, dan was zij gewoon weer Geertje Postema! Vader en moeder hielden weer van haar en ze zou mogen lachen en blij zijn! Daar had ze veel, zo niet alles voor over, dat haar leventje weer gewoon werd. En moeder verzekerde haar telkens dat dit verreweg de beste oplossing was. Aan het kind moest ze maar niet te veel denken, zei moeder. Dat kwam bij heel lieve mensen terecht en zou het aan niets ontbreken!

Zo vertrok ze naar Bussum en ze dacht haast nooit aan het kindje dat in haar groeide en bezig was een echt mensje te worden. In de eerste tijd althans dacht ze niet veel aan het kindje. Daarvoor had ze het te druk met zichzelf en met dit nieuwe leven waarin ze zich onwennig en verloren voelde.

Oom en tante waren aardig, tante soms heel bezorgd en lief en in de weekeinden trokken ze er gedrieën op uit. Dan lieten oom en tante haar de mooiste plekjes zien die het Gooi rijk was. Van die uitstapjes genoot ze, maar 's avonds in bed kwamen toch al-tijd weer de tranen.

Eerst waren dat tranen van verdriet, van heimwee naar het oude vertrouwde, naar vader en moeder en de hoeve, maar naarmate de maanden vorderden en dus ook haar zwangerschap, werden de tranen die ze in stilte vergoot van een geheel ander kaliber. Heel langzaam ging ze toen beseffen wat er werkelijk aan de hand was met haar. Ze realiseerde zich wat de woorden: 'Ik ben zwanger' inhielden. Ze was inmiddels zestien geworden maar ze voelde zich soms gewoon oud.

Op een avond toen ze in bed lag en aan thuis dacht en opkomende tranen achter haar ogen en in haar keel voelde prikken, voelde ze in zich... leven. Het was net alsof een klein garnalenvingertje tegen haar buikwand tikte als wilde het troosten: stil maar, huil maar niet om mij... Die nacht schreide ze onafgebroken.

In de maanden die volgden werd haar heimwee naar huis steeds groter. Ze verlangde vooral hevig naar moeder. Ze stelde vragen waarom vader en moeder heel niet kwamen? Ze kreeg daarop geen afdoend antwoord tot ze eens toevallig op een brief stuitte die op tantes bureautje lag. Ze herkende onmiddellijk het handschrift van moeder en zonder ook maar een moment na te

denken haalde ze de brief uit de enveloppe. De brief stond vol vragen over haar, Geertje. Hoe ze het maakte, of ze gezond was en haar eetlust goed? Was ze gewillig en stelde ze geen lastige vragen? Onder aan de brief schreef moeder: In je vorige brief aan ons schreef je dat Geertje zo dikwijls naar ons vroeg en dat ze duidelijk heimwee had. Dat zit me verschrikkelijk dwars, maar desondanks moet ik je berichten, Beppie, dat ik niet kán komen. In de toestand waar ze momenteel verkeert kan ik het kind niet zién. Ik zou dat figuur nooit weer kwijt worden. Ze is als kind bij ons weggegaan en zo wil ik haar weer thuis krijgen. Zonder nare herinneringen, zonder een beeld van haar dat me een leven lang zou achtervolgen. Juist omdat we moeten vergeten kan en wil ik niet met haar zwangerschap en de groei daarvan, geconfronteerd worden.

Moeder had nog meer geschreven maar zonder dat te lezen had ze de brief gevouwen en teruggedaan in de enveloppe. Ze wist genoeg: Moeder wilde haar niet zien, haar dikke buik kon moeder niet verdragen... Moeder wilde niks met het kindje te maken hebben...

Toen realiseerde ze zich dat het werkelijk pas weer goed zou worden als het kindje geboren was en zij alleen naar de hoeve terugkeerde. Vanaf die tijd keek ze verlangend uit naar het tijdstip van de geboorte. Ze wilde weer naar huis. Naar de hoeve, naar dat plekje grond in het hoge noorden van Groningen, waar ze hoorde. Waar vader en moeder waren, waar alles zo heel eigen en vertrouwd was. Ze wilde zo dolgraag weer kind zijn, het jonge wichtje dat mocht lachen en huilen, dat ondeugend mocht zijn en uitgelaten vrolijk. Ze wilde zijn die ze was; Geertje Postema, jong, blij en levenslustig. En dat kon pas als het kindje geboren was. In haar allesoverheersende verlangen naar huis werd het kindje een lastige hinderpaal, tót ze op een nacht wakker werd door vreemde pijscheuten in haar buik. Ze werd bang, dacht niet aan de geboorte maar veel eerder aan een erge ziekte waaraan ze best eens zou kunnen sterven...! Met zo'n vreselijke pijn kon een mens toch niet blijven leven! Ze riep tante Beppie die heel lief voor haar was en haar troostte: nee hoor, ze ging niet dood, het kindje wilde geboren worden. Doodsbang voor hetgeen komen zou en al dat vreemde had ze fluisterend gevraagd: 'Moet ik nu naar het ziekenhuis...?'

Nee, ze bleef gewoon thuis. Oom was al onderweg om de verloskundige te halen. Een oudere dame, ze woonde betrekkelijk dichtbij en kon er elk moment zijn. Geertje mocht zich nergens zorgen over maken want alles kwam goed!

Alles komt weer goed... alles komt weer goed... alles komt weer goed, die woorden hamerden onafgebroken in haar hoofd tussen en tijdens de weeën.

Op een bepaald moment werd de pijn ondragelijk en gilde ze om moeder. Tante boog zich bezorgd over haar. Toen was de pijn plotseling weg en hoorde ze een dun stemmetje dat het op een krijsen zette... De stem van haar kindje, dat haar kwam begroeten...

Nog altijd hoorde ze dat tere geluidje dat zo veel in haar wakker had geschud. Ze hoefde haar ogen daarvoor niet eens te sluiten en het kon verbeelding zijn, maar naarmate de tijd vorderde kwam het haar voor als werd dat stemmetje steeds klagender. Net alsof er een verwijt in lag... Ze wist nog dat ze toen verschrikkelijk moe was geweest. Totaal uitgeput, maar dat duurde niet lang en toen had ze gevraagd: 'Is het nu allemaal voorbij...?'

'Ja, het is voorbij en je hebt je kranig gehouden, hoor!'

Waar is het... Mag ik het heel even vasthouden...?'

Nee, ze mocht het niet heel even vasthouden. Niet koesteren en liefhebben. Ze mocht het niet eens even zien...

Ze had het kindje in zich gevoeld, het groeide en groeide en het begroette haar af en toe. Het had haar stilletjes getroost als ze zich 's avonds in bed in slaap schreide maar ze mocht het níét even zien...

Ze had toen geschreid. Eerst stil en verdrietig en niet-begrijpend, later opstandig en wanhopig. Ze had ook gegild en dreigend tegen tante geschreeuwd: 'Ik wil weten wat het is, dat móét u me vertellen... Dat moet, hoort u...!'

Tante had diep gezucht: 'Wat maak je het me moeilijk, meisje! Jij zou geen vragen stellen en ik zou eventuele vragen niet beantwoorden, dat was de afspraak... Maar ik heb zo'n medelijden met je en daarom zal ik die ene vraag niet onbeantwoord laten: Het was een meisje... Nu moet je gaan slapen en geen vragen meer stellen...'

Geen vragen meer stellen, maar ze zat stikvol vragen die om een antwoord schreeuwden. Ze vergat haar belofte, ze wilde

daaraan domweg niet denken, ze stelde andermaal een vraag. ‘Was het een... mooi kindje...?’

‘Het was kernegezond... Ga nu slapen...’

‘Ik ga slapen als ik het even heb gezien... Heel eventjes maar... toe, alstublieft, tante...’

‘Dat kan niet, Geertje, dat is onmogelijk... Tijdens de geboorte waren de adoptie-ouders hier al in huis. Na de geboorte hebben ze het dadelijk meegenomen... Het is in goede handen, en het wordt met liefde en zorg grootgebracht; wees daar nou toch gerust op, kindje...’

‘Hoe heet het...’ had ze willen weten maar ook daarop kreeg ze een vaag antwoord: ‘De ouders kiezen een naam voor het kindje...’

De ouders... Maar zij voelde zich de ouder, zo heel erg de moeder...! Jong als ze was begreep ze toen opeens alles en het verwijt in haar begon te groeien. Een diep verwijt jegens alles wat volwassen was. Vader en moeder stonden bovenaan op haar lijstje...

Een paar weken bleef ze nog in Bussum, toen mocht ze naar huis. Terug naar de hoeve, naar het oude vertrouwde, wat had ze daar in de achterliggende maanden vurig naar uitgezien, maar nu het eindelijk zo ver was, voelde ze geen blijdschap. Enkel doffe gelatenheid, een volkomen leeg gevoel, vergezelde haar op de terugreis naar huis. En eenmaal thuis beseft ze haarscherp dat het nooit weer zou worden zoals het was geweest omdat zijzelf volkomen veranderd was. Ze voelde zich geen zeventien, maar veel ouder en wijzer. Ze zat boordevol verwijt jegens vader en moeder en al die anderen die er aan hadden meegeholpen om haar haar kindje afhandig te maken.

Tijdens de duur van haar zwangerschap had ze niet volkomen beseft wat er gaande was en wat er ging gebeuren. Ze was daarvoor te jong en te onnozel geweest. Ze was een onmondig kind dat elke raad van ouderen aannam en opvolgde, dat gehoorzaamde. Ze liet met zich sollen, liet zich gelaten leven. En tijdens de geboorte had ze enkel die afschuwelijke pijn gevoeld, dacht ze alleen aan zichzelf. Maar toen opeens was daar dat dunne stemmetje en dat veranderde alles. Diep in haar zorgde dat stemmetje voor een radicale ommekeer. Het maakte haar volwassen en... moeder.

Ze was moeder geworden, ze had het leven geschonken aan een

wezentje dat haar klagend begroette, dat haar hart ogenblikkelijk stal maar ze mocht het niet zien... Een klein meisje, ze mocht het niet vasthouden, niet koesteren omdat vader en moeder de schande ervan niet konden dragen... Omdat Geertje Postema haar aanzien in het dorp niet mocht verliezen... Omdat de kroon niet van de hoeve mocht worden geduwd...

Een fel verwijt groeide in haar jegens vader en moeder en dat verwijt wilde niet wijken. Zo kwam ze terug.

Het zou nooit allemaal weer goed komen, zoals haar dat voortdurend was beloofd. Ze kwam niet als het kind Geertje terug, maar als een volwassen geworden vrouw. Als moeder die naar het meisje dat ze had gebaard, verlangde.

Over het kindje werd thuis nooit gesproken, dat werd doodgezwegen. En zij, ze stelde geen lastige vragen meer; het gebeurde was onherroepelijk en daarom waren vragen zinloos. Moeder had haar aangeraden om over het verleden een schep zand te gooien, maar besepte moeder dan niet dat zij, vanonder bergen zand vandaan, altijd dat stemmetje zou blijven horen...? Een heel leven lang...?

Toen de staande klok beneden in de gang twaalf dreunende slagen deed horen, schrok Geertje Postema op uit haar diep gepeins. Twaalf uur al en ze was juist zo heel vroeg naar bed gegaan! Dat betekende dus dat ze urenlang had liggen piekeren. Het verleden was weer aan haar voorbijgetrokken, ze had het herbeleefd en zo zou dat vermoedelijk nog diverse malen gebeuren omdat het onuitwisbaar was... Het zou nooit verleden worden, nooit in de vergetelheid geraken omdat het kindje leefde en kerne gezond was. Een klein meisje, waarvan ze gedwongen afstand had moeten doen, zou altijd heel dicht bij haar zijn...

Geertje zuchtte diep toen ze bedacht: morgenavond moet ik een vrolijk gezicht trekken, want dan komt Evert de Groot met zijn ouders op bezoek...! Ze werden aan elkaar gekoppeld, zij en Evert. Zonder liefde voor elkaar werden ze uitgehuwelijkt voor het welzijn van een paar boerderijen. Voor bunders vette Groninger klei. En op die klei kluiten zou haar leven verdergaan en ze mocht daarbij haar zwijgplicht nooit vergeten...

Als Geertje nog maar vijftien is, moet ze haar ouders vertellen dat ze zwanger is. Haar vader, een rijke boer, kan de schande niet verdragen en dwingt haar het kind ergens ver weg ter wereld te brengen en ongezien af te staan. Dit tragische feit blijft als een schaduw over haar leven hangen, ook als ze later tegen de wil van haar ouders met een arme boer trouwt. Pas wanneer Geertje na vijftien jaar als door een wonder met haar kind herenigd wordt, betekent dit een bevrijding van haar stille verdriet.

Henny Thijssing-Boer (1933-2011) leefde en schreef in Groningen, waar ze het boerenleven van haver tot gort kende. Haar streekromans zijn realistisch en romantisch tegelijk, een kwaliteit waarmee ze grote bekendheid verwierf.

Z&K

ISBN 9789020538175 NUR 344

9 789020 538175 >

www.zomerenkeuning.nl